

Як цитувати

Алексєєва, С.В. (2015) Тренінгові технології розвитку кар'єри у процесі професійної підготовки фахівців з дизайну Професійно-технічна освіта: науково-методичний журнал, 3 (68). С. 22-25. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/165988>

Алексєєва Світлана

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КАР'ЄРИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

Інтеграційні та економічні процеси в Україні створюють передумови впровадження нових підходів у підготовку майбутніх дизайнерів відповідно до вимог європейського освітнього простору, що має чітку орієнтацію на мобільність і кар'єрну компетентність фахівців. Суспільству потрібні дизайнери, які не тільки досконало володіють ґрунтовними знаннями високотехнологічного виробництва, а й здатні до кар'єрного розвитку та професійного вдосконалення. Професійна підготовка фахівців з дизайну спрямована на реалізацію низки завдань, серед яких важливе місце посідають творча реалізація майбутнього дизайнера, його професійне самовизначення, позитивна кар'єрна орієнтація, розвиток кар'єрних домагань. Як свідчить практика, у сучасних навчальних закладах художнього профілю, процес навчання майбутніх фахівців з дизайну зосереджується на професійній і мистецькій підготовці, що не має виключати формування у них готовності до кар'єрного зростання. Професійну кар'єру, в сучасному суспільстві, вважають критерієм успішного професійного самоствердження особистості в професії. Саме в процесі реалізації професійної кар'єри відбувається досягнення вершин професіоналізму, становлення особистості фахівця як професіонала.

Стан досліджуваної проблеми вказує на наявність суперечностей, що пов'язані з інтегративним характером професійної діяльності дизайнера та ізольованим підходом до формування позитивної кар'єрної орієнтації майбутніх фахівців. А отже, проблема пошук нових освітніх форм,

технологій, засобів формування готовності майбутніх фахівців з дизайну до активної варіативної кар'єрної діяльності потребує розв'язання. Одним із найбільш перспективних напрямів у цьому процесі є використання тренінгових форм навчання – як інтенсивного курсу підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, спрямованого на розвиток і систематизацію кар'єро-важливих навичок, необхідних для виконання конкретних особистісних та професійних завдань, у поєднанні з посиленою позитивною кар'єрою мотивацією особистості.

Метою статті є дослідження ролі тренінгових занять розвитку кар'єри у професійній підготовці майбутніх фахівців з дизайну.

Науковці вважають, що професійну кар'єру як траєкторію свого руху створює сама особистість і важливо підготувати майбутніх фахівців до успішної її реалізації, навчити їх об'єктивності самооцінки індивідуальних навичок, ділових якостей, правильності визначення цілей кар'єри. Зокрема, проблему професійної кар'єри досліджували М. Міропольська [6], Р. Калениченко [4], Ф. Арсланов [1]; формування готовності майбутніх фахівців до реалізації професійної кар'єри висвітлено в працях А. Борисюка [2], А. Крицкого [5], Я. Чернишева [7]. Дослідники зазначають, що формування готовності до розвитку професійної кар'єри мають бути сконцентровані навколо питань розвитку особистості, насамперед як суб'єкта навчання та його навчальних інтересів зорієнтованих на кар'єрне цілепокладання [3].

Тренінгові технології, що використовуються у процесі професійної підготовки дизайнерів до розвитку кар'єри мають впливати на підвищення мотивації до навчання й пізнання нового, знімати бар'єри на шляху креативності мислення, розширювати аспект майбутніх кар'єрних дій.

Тренінг доцільно розглядати як педагогічну технологію, що ґрунтується на активній навчальній діяльності майбутніх дизайнерів, під час якої виконуються завдання щодо набуття навичок побудови професійної дизайнерської кар'єри під керівництвом викладача-тренера. Викладач-тренер

– це майстер тренінгової підготовки, що безпосередньо проводить навчальний тренінг з майбутніми дизайнерами та формує у них позитивну кар'єрну орієнтацію та кар'єрну компетентність.

Тренінг з розвитку професійної кар'єри як педагогічна технологія має чіткий алгоритм використання, що гарантує досягнення запланованого результату. Цикл тренінгових занять має ґрунтуватися на принципі наступності, де кожний наступний етап логічно впливає з попереднього. Тренінги з розвитку професійної кар'єри містять такі організаційно-педагогічні етапи як добір методів і технік, що найбільш сприятливі для формування кар'єрних цілей майбутніх дизайнерів, розробку програми спрямованої на розвиток позитивної кар'єрної орієнтації, аудит результатів. Відповідно до цього, методика проведення тренінгу включає планування, підготовку, виконання, обробку результатів.

На практиці, найбільшого поширення набули тренінги з розвитку професійної кар'єри, які спрямовані на формування навичок партнерського спілкування, тренінги сенситивності та креативності. Заняття проводяться у вигляді рольових ігор, психодрам, обговорень, диспутів, тестування (з інтерпретацією результатів), самозвітів (рефлексії) тощо.

Пропонуємо наступні тренінгові заняття розвитку професійної кар'єри.

Тренінг 1. «Цілі, планування та прогнозування кар'єрної перспективи». До плану тренінгового заняття входять: інтерактивна гра «Аукціон» та вправа «Цінності та цілі».

Інтерактивна гра «Аукціон». Необхідне обладнання: фліп-чарт, великі аркуші паперу, маркери, аркуші формату А-5 за кількістю учасників; аркуші паперу з 10 кружечками за кількістю учасників. Кожному учаснику виділяється 10 жетонів, які можна обмінювати на той чи інший лот, їх вартість різна. На продаж виставляються водночас дві цінності. Учасник може вибрати лише одну з них, або нічого «не купити». Якщо учасник використає всі жетони, то вже не зможе «купити» лот. Вибір потрібно робити швидко. Перехід до наступного лоту означає, що попередній знято з торгів.

1 жетон	Хороша квартира або будинок – Новий спортивний автомобіль
2 жетони	Відпочинок у будь-якій точці земної кулі – Наступна сходинка в успішній кар'єрі
2 жетони	Стрімка професійна кар'єра – Можливість постійного самовдосконалення
2 жетони	Хороша освіта – Виробництво, яке приносить прибуток
3 жетони	Здорова сім'я – Всесвітня слава
2 жетони	Чиста совість – Успіх будь-якою ціною
1 жетон	Матеріальне благополуччя – Повага і визнання колег та послідовників
2 жетони	Керувати – Працювати у команді однодумців
2 жетони	Стрімка кар'єра, дякуючи випадку – Поступове сходження до успіху шляхом постійного самовдосконалення
3 жетони	Сім додаткових років життя – Безболісна смерть, коли прийде час

За результатами аукціону проводиться співбесіда з обговоренням запитань:

1. Яка покупка подобається Вам понад усе? чому?
2. Чи шкодуєте Ви, що не зробили якусь покупку? чому?
3. Чого Ви навчились, виконуючи цю вправу?

Вправа «Цінності та цілі». Викладач-тренер пропонує учасникам розділити аркуш паперу на три частини і заповнити таблицю. У першій колонці слід написати три найважливіші цінності. В наступній – визначити ціль (уявний образ наслідків діяльності, який може бути досягнутим завдяки певним діям), що відповідає цінності, в третій – критерії, засвідчить те, що ціль досягнута (ознака, на основі якої проводиться оцінка).

Цінності	Цілі	Критерії успіху
----------	------	-----------------

Надалі рекомендується поміркувати, що конкретно кожний учасник буде робити для досягнення своєї кар'єрної цілі, які кроки для цього необхідні. Необхідно визначити час, засоби досягнення мети, ознаки, за якими можливо оцінити свій кар'єрний успіх.

Тренінг 2 «Усвідомлення власних можливостей у професійній кар'єрі». До плану заняття входить: інформаційне повідомлення «Проблема вибору занять, трудової діяльності, професійної кар'єри», вправа «Мій герб».

Орієнтовний зміст інформаційного повідомлення «Проблема вибору занять, трудової діяльності, професійної кар'єри». Відколи живе людство –

існує і проблема вибору занять, трудової діяльності, професійної кар'єри. Давно люди збагнули: справжню насолоду приносить лише та праця, яка обирається за власним бажанням, відповідно до інтересів, покликання, здібностей особистості. На вибір професії впливають наші здібності та уподобання. *Здібності* — це властивість особистості. Від здібностей залежить якість виконання діяльності, її успішність і рівень досягнень, залежить те, як ця діяльність виконується. Подібно до того, як кинуте в землю зерно є лише можливістю колоса, так і здібності — є лише можливістю для набуття знань і вмінь. *Уподобання* спонукають до оволодіння новими знаннями, розширюють кругозір, допомагають долати перепони. Уподобання розрізняються за змістом (наприклад, музичні, технічні та інші), за широтою (різносторонні та вузькі), за глибиною (глибокі та поверхові), за тривалістю (стійкі та нестійкі). Уподобання можуть переходити в *нахили* — прагнення займатись певною діяльністю. Нахили переважно поєднують в собі стійку цікавість до тих чи інших явищ дійсності та стійке бажання самому діяти в цьому напрямку. Між інтересами та нахилами багато спільного, але й багато різного. Інтереси можна визначити формулою — хочу знати, а нахили — хочу діяти.

Вправа «Мій герб». Необхідне забезпечення: фліп-чарт, великі аркуші паперу, маркери, аркуші паперу формату А-4 за кількістю учасників, скотч.

Пропонується створити власний герб, який би складався з різноманітних чеснот особистості, зокрема: ім'я, життєве кредо, хобі, здібності, таланти, захоплення, інтереси. По завершенні роботи учасники влаштовують геральдичне зібрання, прикріплюючи власні герби на дошку та перетворюючись на знавців геральдики. У разі, якщо автор щось важливе про себе не зазначив, то інші учасники зазначають не вказану чесноту, записавши її на клейкому листочку та прикріпивши у відповідному віконечку «Думка друзів»».

Обговорення відбувається за запитаннями:

1. Чи буде герб, створений вами, постійним, чи змінюватиметься протягом життя?

2. Якщо герб змінюватиметься, то які його віконечка зазнають цих змін?
3. Чи легко було вам виступати у ролі знавців та робити дружні нотатки?

Під час підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри можливо використання наступних тренінгів: «Чи орієнтовані Ви на кар'єру?», «Професія дизайнера майбутнього», «Фактори вибору кар'єри» «Алгоритм пошуку роботи», «Як вести себе на співбесіді», «Ризики при працевлаштуванні на роботу» тощо.

Як свідчить практика, впровадження тренінгів розвитку кар'єри змінює репродуктивний характер засвоєння знань, умінь та навичок на кар'єро-орієнтований. Основним завданням впровадження тренінгів з розвитку професійної кар'єри є педагогічна підтримка майбутніх дизайнерів, надання їм допомоги у визначенні професійних інтересів, ознайомлення з моделями побудови дизайнерської кар'єри, шляхами кар'єрної самореалізації у майбутній професії, адаптації до певних професійних ситуацій. Відомо, що у дизайнерській діяльності кар'єрний розвиток може виникати й далі розвиватись за сприятливих умов або затухати за несприятливих. Важливо, щоб обдарована молодь обрала шлях активної кар'єрної позиції, фахового зростання та накопичення професійної майстерності. Такий підхід важливий для побудови професійної кар'єри у галузі дизайну, так як набутий особистісний кар'єро-орієнтований досвід уможливорює індивідуальну кар'єрну самореалізацію фахівців у майбутній професійній діяльності. Впровадження тренінгів з розвитку професійної кар'єри сприяє формуванню у майбутніх дизайнерів самосвідомості, поглибленню розуміння власних здібностей і можливостей, формуванню ціннісного ставлення до професійної кар'єри, свого таланту, вмінь встановлювати та підтримувати контакт з майбутнім професійним середовищем.

Література:

1. Арсланов Ф. Г. Образ профессии как элемент карьерной ориентации в сознании учащихся в их профессиональном становлении. Пед. науки. – 2008. – № 2. – С. 129 –131.
2. Борисюк А. С. Професійна кар'єра як соціально-психологічний феномен: [етапи, типи проф. кар'єри]. Проблеми заг. та пед. психології: зб. наук. пр.

- Ин-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2007. – Т. 9, ч. 4. – С. 94–101.
3. Алексеева С. В. (2013) Формування готовності учнівської молоді до вибору і реалізації професійної кар'єри: від теорії до практики. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка Вип.5. С 80-85. URL <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/11303>
  4. Калениченко Р. А. Психологічні аспекти індивідуальної кар'єри: [осн. мотиви, типи, стадії та етапи вибору кар'єри] / Р. А. Калениченко // Проблеми та перспективи формування нац. гуманіт.-техн. еліти : зб. наук. пр. / АПН України, Нац. техн. ун-т „Харк. політехн. ін-т”. – Х., 2006. – Вип. 9/10. – С. 129–135.
  5. Крицкий А. Планирование карьеры старшеклассников. Нар. образование. – 2009. – № 1. – С. 207–213.
  6. Міропольська М. А. Професійна орієнтація як основа формування та побудови професійної кар'єри / М. А. Міропольська // Бюл. Ін-ту підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – 2004. – № 2. – С. 17–19.
  7. Чернышев Я.А. Понятие "профессиональная карьера": сущностно-содержательная характеристика / Я.А.Чернышев // Мир психологии. – 2007. – № 4. – С. 257 – 267.

Анотація. В статті обґрунтовано використання тренінгових технологій у підготовці майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Виявлено основні переваги впровадження тренінгів з розвитку професійної кар'єри у процес підготовки майбутніх дизайнерів. Визначено етапність методики проведення тренінгу, охарактеризовано основні види тренінгів. Розкрито роль тренінгів щодо визначення кар'єрних цілей майбутніх дизайнерів, усвідомлення власних можливостей у професійній кар'єрі, планування та прогнозування кар'єрної перспективи, виявлення взаємозв'язку між особистісними цілями та кар'єрним вибором.

Ключові слова: професійна кар'єра, тренінг, кар'єрна орієнтація, кар'єрна компетентність, ціннісні орієнтації.

Аннотация. В статье обосновано использование тренинговых технологий в подготовке будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры. Выявлены основные преимущества внедрения тренингов развития профессиональной карьеры в процесс подготовки будущих дизайнеров. Определена этапность методики проведения тренинга, охарактеризованы основные виды тренингов. Раскрыта роль тренингов относительно определения карьерных целей будущих дизайнеров, осознания собственных возможностей в профессиональной карьере, планирования и прогнозирования карьерной перспективы, выявления взаимосвязи между личностными целями и карьерным выбором.

Ключевые слова: профессиональная карьера, тренинг, карьерная ориентация, карьерная компетентность, ценностные ориентации.

Annotation. In the article the use of training technologies is reasonable in preparation of future designers to development of professional career. Basic advantages of introduction of training of development of professional career are deduced in the process of preparation of future designers. Stage of methodology of realization of training is certain, the basic types of training are described. The role of training is exposed in relation to determination

of quarry aims of future designers, realization of own possibilities in a professional career, planning and prognostication of quarry prospect, exposure of intercommunication between personality aims and quarry choice.

Keywords: professional careers, training, quarry orientation, quarry competence, valued orientations.